Programarea calculatoarelor

11 C++ Functii

Adrian Runceanu www.runceanu.ro/adrian

Curs 11

Capitolul 9.Functii

- 9.1. Declararea funcției
- 9.2. Apelul funcţiei
- 9.3. Prototipul funcţiei
- 9.4. Parametri formali şi actuali
- 9.5. Variabile locale şi variabile globale
- 9.6. Variabile statice şi variabile automatice
- 9.7. Funcţii matematice

În limbajul C/C++, una din cele mai importante facilități o constituie folosirea funcțiilor.

De fapt, funcțiile reprezintă locul unde sunt scrise și executate instrucțiunile oricărui program.

Definiție: O **funcție** în C/C++ este o construcție independentă care conține declarații și instrucțiuni și care realizează o anumită acțiune.

Pentru a construi şi folosi o funcţie trebuie să cunoaştem trei elemente care sunt implicate în utilizarea funcţiilor:

- 1. Declararea funcției
- 2. Apelul funcției
- 3. Prototipul funcției

9.1. Declararea funcției

Forma generală a unei funcții este următoarea:

```
tip nume_funcţie (lista de parametri formali) {
    declaraţii variabile locale
    instrucţiuni
}
```

9.1. Declararea funcției

Unde:

- tip reprezintă tipul valorii returnate de funcţie
- lista parametri formali reprezintă variabilele folosite in cadrul funcţiei împreună cu tipul fiecaruia dintre ele, dar care au nume (denumiri) generice – formale – care nu trebuie neapărat să coincidă cu denumirile variabilele folosite în alte funcţii sau chiar în funcţia principală.

9.1. Declararea funcției

- declaraţii variabile locale reprezintă zona de declarare a variabilelor folosite doar în cadrul corpului funcţiei respective şi care nu se pot folosi în alte funcţii.
- instrucţiuni reprezintă secvenţa de instrucţiuni care formează funcţia considerată.

Observaţie:

Dacă *lista parametrilor formali este vidă*, atunci reprezentarea declarării ei se face astfel:

tip nume_funcţie(void)

Capitolul 9. Functii

- 9.1. Declararea funcției
- 9.2. Apelul funcţiei
- 9.3. Prototipul funcţiei
- 9.4. Parametri formali şi actuali
- 9.5. Variabile locale şi variabile globale
- 9.6. Variabile statice şi variabile automatice
- 9.7. Funcţii matematice

9.2. Apelul funcţiei

2. Apelul funcției

Apelul unei funcții se realizează astfel:

Unde p_{a1}, p_{a2}, . . . ,p_{an}, reprezintă lista parametrilor actuali (reali) cu care se folosește funcția respectivă.

De reținut:

- 1. Apelul poate să apară într-o **instrucțiune de apel** dacă funcția returnează sau nu o valoare.
- 2. Apelul unei funcții poate să apară într-o **expresie** numai dacă funcția returnează o valoare.

Capitolul 9. Functii

- 9.1. Declararea funcției
- 9.2. Apelul funcţiei
- 9.3. Prototipul funcţiei
- 9.4. Parametri formali şi actuali
- 9.5. Variabile locale şi variabile globale
- 9.6. Variabile statice şi variabile automatice
- 9.7. Funcţii matematice

3. Prototipul funcţiei

Pentru a funcționa corect programul, orice funcție trebuie declarată anterior folosirii ei.

Declararea este necesară dacă funcţia este definită în altă parte decât în fişierul în care este apelată, sau dacă este definită în acelaşi fişier dar în urma apelării.

Prototipul unei funcţii are următoarea formă generală:

tip nume_funcţie(lista declaraţii parametri);

Unde tip – reprezintă tipul valorii returnate de funcție:

- dacă nu se specifică, atunci implicit (automat) este considerat de către compilatorul C/C++ ca fiind tipul int.
- dacă tip este void atunci funcţia nu returnează nici o valoare, şi deci poate acţiona ca o procedură.

- lista declaraţii parametri poate avea una din următoarele patru forme:
 - 1. În listă apar numai tipul de date al parametrilor separaţi prin virgulă
 - 2. În listă apar atât tipul de date al parametrilor cât şi numele lor separate prin virgulă
 - 3. Lista nu este specificată
 - 4. Lista este vidă void

Exemplu:

Prezentăm în continuare declararea unei funcții de tip double care trei parametri: unul întreg, unul de tip double și al treilea de tip caracter, în cele patru forme amintite mai sus:

- 1. double f(int, double, char);
- 2. double f(int i, double x, char c);
- 3. double f(); // nu înseamnă ca funcţia nu are parametri, ci doar compilatorul nu va mai face, la apel, verificarea tipului parametrilor
- 4. double g(void); // nu are parametri
 Se recomandă folosirea formelor 1) sau 2).

Problema 1:

Următorul program conține prototipul și apoi definirea a două *funcții care ridică la cub o valoare întreagă*, respectiv *o valoare reală*:

```
#include<iostream.h>
                                      Prototipul funcției intreg_la_cub
int intreg_la_cub(int);
float real_la_cub(float); <
                                       Prototipul funcției real_la_cub
int main()
                                         Apelul funcției intreg_la_cub
  cout<<"\n 3 la cub este "<< intreg la cub(3);
  cout<<"\n 5.2 la cub este "<< real_la_cub(5.2);
                                          Apelul funcției real_la_cub
```

Definiția funcției intreg_la_cub int intreg_la_cub(int valoare) return (valoare * valoare * valoare); Definiția funcției real_la_cub float real_la_cub(float valoare) return (valoare * valoare * valoare);

Capitolul 10. Funcţii

- 10.1. Declararea funcției
- 10.2. Apelul funcţiei
- 10.3. Prototipul funcţiei
- 10.4. Parametri formali şi actuali
- 10.5. Variabile locale şi variabile globale
- 10.6. Variabile statice și variabile automatice
- 10.7. Funcţii matematice

10.4. Parametri formali și actuali

4. Parametri formali şi actuali

În definiția funcțiilor *parametrii formali* sunt de fapt *numele parametrilor care apar în construcția funcției*.

```
Exemplu: Definim o funcţie care următorii parametri formali: vârsta, salariu, şi nr_cod, astfel:
```

```
void info_angajat(int vârsta, float salariu, int nr_cod)
{
    // instrucţiunile funcţiei
}
```

10.4. Parametri formali şi actuali

Atunci când o funcție apelează o altă funcție, valorile transmise de funcția apelantă sunt *parametrii actuali* (sau *parametrii reali*).

Astfel, dacă se apelează funcţia cu valorile 34, 4500.00 şi 101, aceste valori reprezintă parametrii actuali în apelul funcţiei:

info_angajat(34, 4500.00, 101);

Parametrii actuali pe care îi foloseşte o funcţie pot fi valori constante sau variabile.

Valoarea si tipul parametrilor actuali trebuie să se potrivească cu valoarea si tipul parametrilor formali.

10.4. Parametri formali şi actuali

Exemplu:

Următoarea secvență de program ilustrează modul de folosire a variabilelor ca parametri actuali:

```
int vârsta_angajat = 34;
float salariu_angajat = 4500.00;
int număr_cod = 101;
info_angajat(vârsta_angajat, salariu_angajat,
    număr_cod);
```

10.4. Parametri formali și actuali

Astfel, atunci când se apelează o funcție folosind ca variabile parametri actuali, numele variabilelor utilizate nu au nici o legătură cu numele parametrilor formali.

Compilatorul C/C++ va lua în considerare numai valorile pe care le au variabilele respective(parametrii actuali).

Capitolul 10. Funcţii

- 10.1. Declararea funcției
- 10.2. Apelul funcţiei
- 10.3. Prototipul funcţiei
- 10.4. Parametri formali şi actuali
- 10.5. Variabile locale și variabile globale
- 10.6. Variabile statice şi variabile automatice
- 10.7. Funcţii matematice

Din punctul de vedere al vizibilității variabilelor avem:

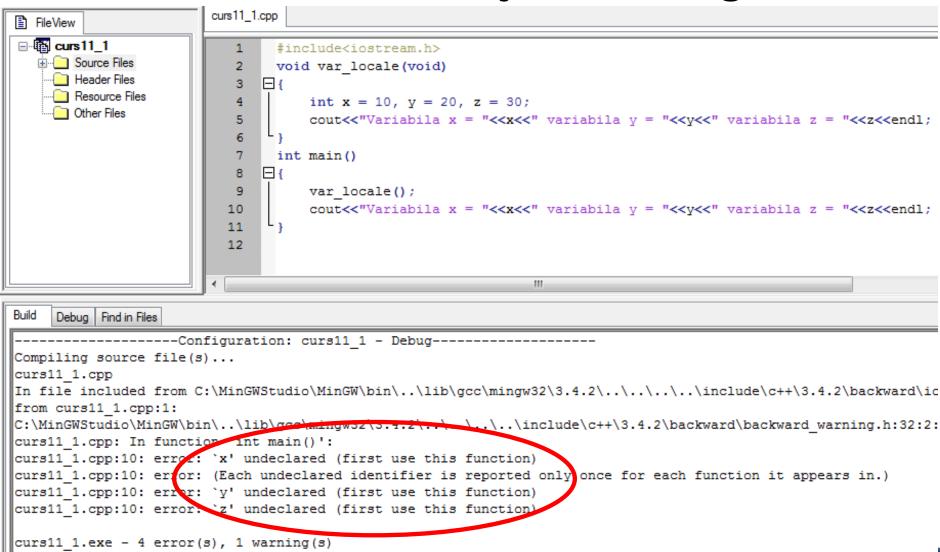
- 1. variabile locale
- 2. variabile globale

1. Variabilele locale se declară în cadrul funcțiilor și se numesc *locale* deoarece numele și valorile lor *sunt valabile doar în cadrul funcției respective*.

Exemplu:

- Următoarea funcție numită var_locale conține
- trei variabile locale numite x, y și z
- cărora le atribuie valorile 10, 20 și 30
- şi apoi execută afişarea valorilor lor,
- iar în programul principal, compilatorul va genera cod de eroare la încercarea nereuşită de a afişa aceleaşi valori ale variabilelor locale funcţiei considerate:

```
#include<iostream.h>
void var locale(void)
     int x = 10, y = 20, z = 30;
     cout<<"Variabila x = "<<x<<" variabila y = "<<y<< "variabila
    z = " <<z<<"\n";
int main()
     var_locale();
    cout<<"Variabila x = "<<x<<" variabila y = "<<y<< "variabila
     z = " <<z<<"\n";
```


2. Variabilele globale sunt acele variabile care se declară înaintea oricăror declarații de funcții, iar numele, valorile și existența lor este recunoscută în întregul program.

Exemplu:

Următorul program conține două funcții, una numită var_globale() și cea de-a doua funcția principală main() și trei variabile x, y și z:

```
#include <iostream.h>
int x = 10, y = 20, z = 30;
void var_globale(void)
  cout<<"\nVariabila x = "<<x<<" variabila y = "<<y<<"variabila z
  = " <<z;
int main()
  var_globale();
  cout<<"\nVariabila x = "<<x<<" variabila y = "<<y<<" variabila z
  = "<<z;
```

După compilarea şi execuţia acestui program, ambele funcţii, var_globale() şi main(), vor afişa pe ecran valorile variabilelor globale.

Observație:

Declararea variabilelor s-a făcut în afara funcțiilor.

Atunci când se declară ca variabilă globală, toate funcţiile programului pot folosi şi modifica valorile acelei variabile prin simpla referire la numele său.

```
E:\Universitate_dell\2011-2012\

Variabila x = 10 variabila y = 20 variabila z = 30 Variabila x = 10 variabila y = 20 variabila z = 30

Terminated with return code 0

Press any key to continue ...
```

Chiar dacă variabilele globale par convenabile la prima vedere, ele nu sunt recomandate de obicei.

Astfel, dacă se folosesc variabile globale se observă că nu mai trebuie utilizaţi parametri în cadrul funcţiilor şi deci nu mai trebuie să se înţeleagă mecanismul apelului prin valoare şi apelului prin referinţă.

- Totuşi în loc să reducă numărul de erori, folosirea variabilelor globale măresc numărul lor.
- Deoarece în sursa unui program se poate modifica valoarea unei variabile globale în orice loc al programului, este foarte dificil pentru un alt programator să găsească fiecare loc din program în care variabila respectivă se utilizează.

- Astfel, alţi programatori pot modifica programul dar fară ca să aibă vreun control asupra efectelor acestor modificări asupra variabilelor declarate global.
- Este o regulă generală ca orice modificare a unei variabile să se reflecte doar asupra funcţiei care o foloseşte.
- De aici este recomandabil ca orice program în C/C++ să aibe numai variabile locale şi eventual doar câteva variabile globale (cât mai puţine).

10.5. Variabile locale şi variabile globale

Prezentăm în continuare un exemplu de program care evidenţiază efectele folosirii numelor de variabile identice atât în funcţii, cât şi în funcţia principală:

10.5. Variabile locale și variabile globale

```
int main()
{
   valoarea_lui_a();
   cout<<"variabila a contine "<< a <<"variabila b
   contine "<< b <<"variabila c contine "
   <<c<<"\n";
}</pre>
```

10.5. Variabile locale și variabile globale

Se observă că numele variabilei globale intră în conflict cu cel al variabilei locale și atunci compilatorul C++, va folosi întotdeauna variabila locală.

Deci, în funcție, se va afișa valoarea modificată a variabilei a și nu cea inițială, care a fost declarată global la

începutul programului.

Capitolul 10. Funcţii

- 10.1. Declararea funcției
- 10.2. Apelul funcţiei
- 10.3. Prototipul funcţiei
- 10.4. Parametri formali şi actuali
- 10.5. Variabile locale şi variabile globale
- 10.6. Variabile statice și variabile automatice
- 10.7. Funcţii matematice

Din punctul de vedere al locului în care sunt alocate variabilele şi al locului alocării avem:

- 1. variabile automatice (auto)
- 2. variabile statice

- 1. Variabilele automatice se alocă în regiştrii de stare sau pe stivă şi sunt disponibile numai în locul în care s-a făcut alocarea (ele se alocă la execuţie)
- 2. Variabilele statice se alocă în zona de date a programului la încărcarea programului în memorie. Ele sunt disponibile pe toată durata de existență a programului în memorie.

 Prezentăm în continuare harta simplificată a memoriei la încărcarea programului:

 Acum putem specifica pentru fiecare zonă, variabilele şi parametrii care se alocă acolo:

În **zona stivă** se alocă:

- Variabile locale automatice
- Parametrii funcţiilor
- Adresa de retur a funcțiilor
- Variabilele temporare necesare evaluării expresiilor

În zona de date se alocă:

- variabilele globale
- şiruri iniţializate şi constante
- variabilele locale statice

În zona registers se alocă:

- variabilele locale automatice
- parametrii de apel ai funcţiilor

- În limbajul C++, variabilele care se declară în cadrul funcţiei sunt adesea numite şi automatice, deoarece compilatorul C/C++ le creează automat când începe execuţia funcţiei şi apoi le distruge când ea se încheie.
- Această caracteristică a variabilelor se explică prin faptul că variabilele funcţiilor sunt păstrate de compilator temporar în stivă.

- Ca urmare, funcţia atribuie o valoare unei variabile în timpul unei apelări, dar variabila pierde valorile după ce funcţia se încheie.
- La următoarea apelare a funcţiei, valoarea variabilei este din nou nedefinită.
- În funcţie de procesele executate de funcţia respectivă, este posibil ca variabilele funcţiei să memoreze ultima valoare care le-a fost atribuită în cadrul funcţiei.

Exemplu:

Prezentăm în continuare o funcție care afișează numărul matricol pentru fiecare student dintr-o facultate.

Funcţia afişează_matricol(), foloseşte o variabilă statică id_student care păstrează numărul de identificare al studentului pentru care s-a tipărit ultima foaie matricolă.

În acest fel, fără nici o altă menţiune funcţia va începe să tipărească foaia matricolă a următorului student:

```
void afiseaza_matricol(int numar_print)
{
    static int id_student;

    // celelalte instrucţiuni
}
```

Următorul program ilustrează folosirea unei variabile *statice*, astfel încât de fiecare dată când funcţia este apelată se va afişa o valoare cu o unitate mai mare decât precedenta datorită folosirii variabilei statice *id_student*:

```
#include<iostream.h>
void afiseaza_matricol(int numar_print)
  static int id_student = 100;
  cout<<"Studentul cu numarul matricol "<<id student<<"\n";
  id_student++;
  // celelalte instructiuni
int main()
  afiseaza_matricol(1);
  afiseaza_matricol(1);
  afiseaza matricol(1);
```

După compilarea și execuția programului, pe ecran vor apărea următoarele valori:

```
E:\Universitate_dell\2011-2012\

Studentul cu numarul matricol 100
Studentul cu numarul matricol 101
Studentul cu numarul matricol 102

Terminated with return code 0
Press any key to continue ...
```

Se observă că variabila *id_student* își păstrează valoarea de la o apelare la alta.

Capitolul 10. Funcții

- 10.1. Declararea funcției
- 10.2. Apelul funcţiei
- 10.3. Prototipul funcţiei
- 10.4. Parametri formali şi actuali
- 10.5. Variabile locale şi variabile globale
- 10.6. Variabile statice și variabile automatice
- 10.7. Funcţii matematice

În programele în care avem nevoie să efectuăm anumite calcule matematice, putem folosi câteva funcţii predefinite ale limbajului C/C++ care efectuează aceste calcule.

Prototipurile acestor funcţii se află în fişierul sistem <math.h>, care trebuie inclus pentru compilarea programului.

Prezint în continuare câteva exemple de funcţii matematice:

Valoarea absolută a unui număr întreg – abs()

```
#include<iostream.h>
#include<math.h>
int main()
{
    cout<<"Valoarea absoluta a lui "<<10<<" este "<<abs(10)<<"\n";
    cout<<"Valoarea absoluta a lui "<<0<<" este "<<abs(0)<<"\n";
    cout<<"Valoarea absoluta a lui "<<-10<<" este "<<abs(-10)<<"\n";
}</pre>
```

După compilarea și execuția programului se obțin următoarele valori:

Valoarea absolută a lui 10 este 10 Valoarea absolută a lui 0 este 0 Valoarea absolută a lui –10 este 10

Rotunjirea unei valori reale în virgulă mobilă – ceil() şi floor()

Funcţia *ceil()* se foloseşte atunci când se doreşte să se rotunjească valoarea unei variabile sau a unei expresii, înlocuind-o cu valoarea întreagă imediat următoare.

Funcţia *floor()* se foloseşte atunci când se doreşte să se rotunjească valoarea unei variabile sau a unei expresii, înlocuind-o cu valoarea întreagă imediat anterioară.

```
#include <iostream.h>
#include <math.h>
int main()
  cout<<"Valoarea "<<1.9<<" rotunjita cu functia ceil()
  este"<<ceil(1.9)<<"\n";
  cout<<"Valoarea "<<2.1<<" rotunjita cu functia ceil()
  este"<<ceil(2.1)<< "\n";
  cout<<"Valoarea "<<1.9<<" rotunjita cu functia floor()
  este"<<floor(1.9)<<"\n";
  cout<<"Valoarea "<<2.1<<" rotunjita cu functia floor()
  este"<<floor(2.1)<<"\n";
```

După compilarea și execuția programului se obțin următoarele valori:

Valoarea 1.900000 rotunjita cu functia ceil() este 2.000000

Valoarea 2.100000 rotunjita cu functia ceil() este 3.000000

Valoarea 1.900000 rotunjita cu functia floor() este 1.000000

Valoarea 2.100000 rotunjita cu functia floor() este 2.000000

Funcţii trigonometrice:

- 1. sinus sin()
- 2. cosinus cos()
- 3. sinusul hiperbolic sinh()
- 4. cosinusul hiberbolic cosh()
- 5. tangenta tan()
- 6. tangenta hiperbolică tanh()
- 7. arcsinus asin()
- 8. arccosinus acos()
- 9. arctangenta atan()

Exemplu:

Într-un triunghi dreptunghic, sinusul unui unghi este raportul între latura opusă și ipotenuză.

Pentru a folosi în programele C/C++, determinarea sinusului unui unghi, se poate utiliza funcţia *sin()*, care returnează o valoare de tip double ce reprezintă sinusul unui unghi specificat în radiani.

La fel, se pot calcula cosinusul unui unghi și

tangenta unui unghi:

```
#include <iostream.h>
#include <math.h>
#define pi 3.14159265
int main()
 double radian;
for(radian=0.0; radian<3.1; radian+=0.1)
   cout<< " Sinus de " <<radian<< " este " <<sin(radian)<<"\n";
cout<<"Cosinus de pi/2 este "<<cos(pi/2.0)<<"\n";
cout<<"Cosinus de pi este "<<cos(pi)<<"\n";
cout<<"Tangenta de pi este "<<tan(pi)<<"\n";
cout<<"Tangenta de pi/4 este "<<tan(pi/4.0)<<"\n";
```

```
cout<<"\n Arcsinus "<<"\n";
for(radian=-0.5; radian<=0.5; radian+=0.2)
   cout<<" "<<radian<<" "<<asin(radian);</pre>
cout<<"\n Arccosinus "<<"\n";
for(radian=-0.5; radian<=0.5; radian+=0.2)
   cout<<" "<<radian<<" "<<acos(radian);</pre>
cout<<"\n Arctangenta "<<"\n";
for(radian=-0.5; radian<=0.5; radian+=0.2)
   cout<<" "<<radian<<" "<<atan(radian);
```

Funcţia exponenţială - ex

Pentru a calcula e^x trebuie să folosim funcţia exp():

```
#include <iostream.h>
#include <math.h>
int main()
{
    double valoare;
    for(valoare=0.0; valoare<=1.0; valoare+=0.1)
        cout<<"exp("<<valoare<<") este "<<exp(valoare);
}</pre>
```

După compilarea şi execuţia programului se obţin următoarele valori:

- $-\exp(0.000000)$ este 1.000000
- $-\exp(0.100000)$ este 1.105171
- $-\exp(0.200000)$ este 1.221403
- $-\exp(0.300000)$ este 1.349859
- $-\exp(0.400000)$ este 1.491825
- $-\exp(0.500000)$ este 1.648721
- $-\exp(0.600000)$ este 1.822119
- $-\exp(0.700000)$ este 2.013753
- $-\exp(0.800000)$ este 2.225541
- $-\exp(0.900000)$ este 2.459603

Restul împărțirii unui real la un număr real **fmod()**

```
#include <iostream.h>
#include <math.h>
int main()
{
   double numarator=10.0, numitor=3.0;
   cout<<"fmod(10,3) este "<< fmod(numarator, numitor));
}</pre>
```

După compilarea și execuția programului se obțin următoarele valori:

fmod(10,3)=1.000000

```
Calculul parții întregi și fracționare dintr-un număr real — modf():
#include <iostream.h>
#include <math.h>
                       Partea fracționară a unui număr
int main()
                                    real - modf
 double valoare=1.2345;
 double parte_intreaga, fract;
 fract=modf(valoare, &parte_intreaga);
 cout<<"Valoarea "<<valoare<<" are partea intreaga egala cu
  "<<parte_intreaga<<" si partea fractionara egala cu
  "<<fract<<"\n";
După compilarea și execuția programului se obțin următoarele valori:
```

Valoarea 1.234500 are partea intreaga egala cu 1.000000 si partea

Calculul lui xⁿ – pow()

Ridicarea unei valori x la o putere dată n se poate efectua folosind funcţia pow(), care utilizează o valoare de tip double şi returnează o valoare de tip double:

```
#include<iostream.h>
#include<math.h>
int main()
                               pow() – calculul lui x<sup>n</sup>
   int putere;
   for(putere=-2; putere <= 2; putere++)
   cout<<"10 ridicat la puterea "<<putere<<" este " <<pow(10.0, putere);
După compilarea și execuția programului se obțin următoarele valori:
10 ridicat la puterea –2 este 0.010000
10 ridicat la puterea –1 este 0.100000
10 ridicat la puterea 0 este 1.000000
10 ridicat la puterea 1 este 10.000000
10 ridicat la puterea 2 este 100.000000
```

Calculul rădăcinii pătrate a unei valori sqrt()

Pentru a calcula rădăcina pătrată dintr-o valoare de tip double, putem utiliza funcţia sqrt():

```
#include <iostream.h>
#include <math.h>
int main()
{
   double valoare;
   for(valoare=0.0; valoare<10.0; valoare+=0.1)
      cout<<"Valoarea "<<valoare<<" are radacina patrata
      "<<sqrt(valoare);
}</pre>
```

Pentru alte informații teoretice și aplicative legate de acest capitol se recomandă următoarele referințe bibliografice:

- 1. Adrian Runceanu, Mihaela Runceanu, *Noțiuni de programare în limbajul C++*, Editura Academica Brâncuși, Târgu-Jiu, 2012 (www.utgjiu.ro/editura)
- Adrian Runceanu, Programarea şi utilizarea
 calculatoarelor, Editura Academica Brâncuşi, Târgu-Jiu,
 2003 (www.utgjiu.ro/editura)
- 3. Octavian Dogaru, **C++ teorie şi practică**, volumul I, Editura Mirton, Timişoara, 2004 (www.utgjiu.ro/editura)

Întrebări?